

RÁCZ ANDREA

A korporált szülői szerepvállalás

A Debreceni Egyetem Szociológia és Szociálpolitika Tanszékén egy gyermekvédelmi témájú kutatás készül az Egyetem finanszírozásában 2013. július 1. és 2014. június 30. között. (nyilvántartási szám: RH/885/2013). A kutatás kvantitatív és kvalitatív módszerre épül és azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy Jó szülő-e az állam? Célja annak vizsgálata, hogy a gyermekvédelem rendszerében nyújtott ellátások és szolgáltatások hogyan szolgálják a gyermekek érdekét, milyen működési mechanizmusok határozzák meg a gyermekek szükségletkielégítését. A szakmai munkát a FICE Magyarországi Egyesülete segíti. A kutatás első fázisaként a nemzetközi irodalmakat dolgoztuk fel a témában, hogy az állam szülői szerepvállalása (corporate parenting) terminust értelmezni tudjuk a gyakorlati működés során is.

Jelen beszámoló keretében néhány, a témában publikált tanulmány alapján foglalkozunk a korporált szülőséggel, valamint a végső elhelyezés fontosságával¹.

Elvárások a korporált szülői feladatokat ellátókkal szemben

A nemzetközi gyermekvédelemben nagy hangsúly helyeződik a szakmai tartalmak, módszerek kidolgozására, valamint a gyermekvédelmi gondoskodásban való nevelkedés hatásainak végiggondolására, az egyes ellátási formák kimeneti mutatóiban jelentkező különbségek vizsgálatára. (Rácz 2012) Mint ahogyan erre Tomison (2002) és Gordon (2000) rámutatott, alapvető fontosságú a gyermekvédelemben, hogy a szolgáltatási folyamat egésze jól dokumentált legyen, az adott szolgáltató rögzítse a bemeneti és kimeneti mutatókat, a kitűzött és elért célokat. Legyen világos és átlátható, hogy milyen feladatokat terveztek és ezek közül melyeket tudták megvalósítani. Hogyan járulhatnak hozzá a szakemberek, hogy a család egyben maradjon valamint ennek sikertelensége esetén, milyen szükséges lépéseket tettek a család újraegyesítése érdekében. A reflexivitás jegyében fontos annak értékelése is, hogy a beavatkozásnak milyen sikertelen és eredményre vezető pontjai voltak és ebben a szakemberek hogyan vettek részt. (Rácz 2012) Sajnálatos módon hazánkban mind a szociális, mind a gyermekvédelmi területen hiányoznak a különböző eljárások, programok, intézkedések szisztematikus értékelő elemzései, a hatás- és eredményvizsgálatok. Az evaluáció egyik

¹ A kutatás keretében készül egy online kézikönyv is a Rubeus Egyesület Gyermek- és ifjúságvédelmi Tanulmányok sorozatának keretében, melyben több nemzetközi és hazai tanulmány is olvasható a témával kapcsolatban.

fontos célja, hogy megvédje a klienseket az egyes beavatkozások nem kívánt hatásaitól, számot adjon, hogy adekvát volt-e az adott eszköz, módszer alkalmazása. Ennek speciális esete az ún. ön-evaluáció, amikor is a szakember önmagát ellenőrzi, a saját munkájára reflektál, megtanulja összefüggéseiben látni az eseteit, minőségi és mennyiségi értékelést végez. (Lüssi 1997)

A gyermeki szükséglet szintjét az határozza meg, hogy ha a gyermek veszélyeztető körülményeknek van kitéve közvetlen környezetében, a család mennyire képes elhárítani ezt a veszélyt, és ehhez milyen támogatások biztosítottak az állam részéről. (Unicef 2007) Megkülönböztethetünk integráló beavatkozásokat, amelyek erősítik a családi egységet és hozzájárulnak a hatékony problémamegoldáshoz és beszélhetünk dezintegráló beavatkozásokról, amelyek bizonytalanságot keltenek a család életében, passzívvá teszik a családtagokat, azaz nem képesek a család coping kapacitását növelni. (Szilvási 2006)

A mainstream gyermekvédelemben a korporált szülői szerepvállalás végiggondolása komoly kihívást jelent. Akkor tekinthető az állam jó szülőnek, ha képes felelősséget vállalni a gondozott gyermekekért, képes kielégíteni az egyéni szükségleteiket, és ha az állam arra törekszik, hogy a gondozott gyermekeknek is ugyanolyan jó eredményeik legyenek az iskolában, valamint az élet más területein, mint amelyet bármilyen más felelősségteljes szülő akarna a saját gyermekének. Skóciában például a korporált szülőség azt is jelenti, hogy azok a kiszolgáltatott gyermekek és fiatal felnőttek, akiket elválasztottak a családjuktól, tudják, hogy ugyanolyan fontosak a közösség számára, ahol élnek és ezért számos extra szolgáltatással segítik a nevelkedésüket. Mind a gyermekeknek, mind a velük együttműködő szakembereknek tudniuk kell, hogy hatékony együttműködésre, partnerségre kell építeniük annak érdekében, hogy megvédjék, támogassák és ösztönözzék a gondozottakat. Az 1995-ös skót Gyermekvédelmi törvény kimondja azt is, hogy az egészségügynek, oktatásnak és lakáspolitikának együtt kell működnie a szociális és gyermekvédelmi ellátásokkal, hogy együtt gondoskodjanak a gyermekekről és fiatal felnőttekről, így minden alrendszer tagja részese a korporált családnak. Az állam által delegált jó szülők meggyőződnek arról, hogy a gyermekeikről jól gondoskodnak, megfelelően teljesítenek az iskolában, egészségesek, világos határokat húznak a saját és mások biztonsága és jóléte érdekében, aktívan részt vesznek saját életükben, kapcsolatokkal rendelkeznek. A fiatalok esetében a jó szülőség az önálló, független életre való felkészítést jelenti elsősorban, valamint, hogy hozzáférést biztosítanak számukra a továbbtanuláshoz, képzésekhez vagy elősegítsék munkaerő-piaci integrációjukat. (Scottish Government 2008; Corporate parenting strategy for Clackmannanshire 2009-2012) Ahogy erre több tanulmány (Scottish Government 2008; Rác 2012; 2013b) is rávilágít, a gondozásban részesülőknél az alábbiak segítettek, hogy sikeresek legyenek: több ember vette őket körül, akik őszintén törődnek velük, bátorítást kaptak, maguknak is igényük volt a stabilitásra és állandóságra, pozitív énképpel és jövőképpel rendelkeznek, kiemelt támogatást kaptak iskolai pályafutásuk során, valamint a gondozásból való kilépéshez².

² Ez jelenti a szolgáltatás igénybe vevője esetében a már említett ún. coping kapacitás növelését, azaz az együttműködés során az egyén belső erőforrásaira is támaszkodni lehet a természetes és mesterséges támaszok mellett. Masten (2001) reziliencia-fogalma szerint számos tényező segít a traumatizált

Fontos kívánalom, hogy minden gondozásban lévő gyermek és fiatal felnőtt számára készüljön egy stratégiai terv, amelyben szerepel minden szolgáltatás és támogatás, amelyet megkaphatnak. Biztosítani kell a gyermekek meghallgatását, a szakemberek számára pedig képzéseket, illetve az egymás közötti jó gyakorlatok megosztásának lehetőségét. (Scottish Government 2008) Természetesen a nevelőszülőkkel szemben is alapvető elvárás, hogy jó szülők legyenek az állam képviselőiben. Meg kell győződni arról, hogy alkalmasak-e a gondozottak nevelésére, képesek-e saját vérszerinti családjukba beilleszteni őket, kapnak-e a gondozásban és nevelésben felmerülő kihívások megoldásához elég szakmai segítséget a fenntartótól. (Parent & child fostering scheme procedures 2010-2013)

A végső elhelyezésre való törekvés fontossága

Az idő jelentőségéhez kötődik, hogy minden gyermeknek szüksége van állandóságra, ami a gyermek számára elsősorban egy tartós családi élményt jelent. Ennek öt kritériumát különíti el a Permanency policy & Guidance c. 2010-es dokumentum³:

1. A családi élet pozitív élménye.
2. Biztonságérzet és jólét.
3. Egy pozitív önkép a gyermekben vagy fiatalokorában. Erikson⁴ szerint négy olyan tényező létezik, ami szükséges a pozitív identitástudat biztosításához: a belső azonosság és folytonosság érzése, a személyes szabadság érzése, egy olyan cél megléte, amelyért az egyén dolgozhat és a közvetlen környezet általi elfogadottság érzése.
4. A gyermek családi környezete és az azt fenntartó rendszer egyaránt jól szervezett és hatékony.
5. Pozitív eredmények a gyermek életében, különösen az oktatási karrierjében.

A tartós családi élmények második kritériumaként említett biztonságtudat és jólét úgy érhető el, hogy van a gyermek életében egy olyan személy, aki napi szinten gondját viseli, érzi, hogy családtagként szeretik, fejlesztik az önbizalmát, hogy képessé váljon boldogulni a külvilágban, beleértve a függetlenedést is. Stabil az iskolai karrierje, vannak barátai, akikkel közösségi aktivitásokban vehet részt. Ezt a biztonságtudatot akkor is erősíteni kell, ha a gyermek nem nevelhető a saját családjában.

gyermekeknek traumáik feldolgozásában és abban, hogy a jövőben sikeresek tudjanak lenni. Ilyen pl. a felnőttekkel, kortársakkal való pozitív kapcsolat, a meglévő családi kapcsolatok, a problémamegoldó képesség, autonómia, önrendelkezés, pozitív jövőkép, hit.

³ Families and Social Care Specialist Children's Services - Permanency policy & Guidance. A dokumentum tulajdonosa: Performance & Quality Assurance Manager (LAC) Engedélyezve: 2010. március, Felülvizsgálva: 2011. március, Átértékelve: 2013. március

⁴ Hivatkozott mű: Erikson, E. (1982): Childhood and Society: the life cycle completed. Norton, New York

Az Egyesült Királyság-beli Minden Gyerme Számít (Every Child Matters) nevet viselő Fehér könyv, amely törvénné nőtte ki magát a 2004. évi Gyermekokról szóló törvény által, érinti a gyermekeknek nyújtott szolgáltatások és az életminőség területeit, minden egyes gyermekre, de legfőképpen a hátrányos helyzetűekre vonatkozóan. A törvény célja, hogy minden gyermek számára biztosítsa, hogy lehetőségeihez képest maximálisan kibontakozzon, csökkentve az iskolai kudarcok, egészségügyi problémák, droghasználat, tinédzser terhesség, bántalmazás és elhanyagolás, bűnözés és antiszociális viselkedés mértékét. (Rácz 2012) A dokumentum szerint a gyermeket a saját családjában kell tartani, ameddig csak lehetséges. Még akkor is, ha a családot különböző alternatívákkal kell helyettesíteni, elsődleges fontosságú a gyermek visszahelyezése a saját családjába, mindaddig, amíg ez a gyermek érdekeit szolgálja. A gondozásba került testvéreket pedig lehetőség szerint együtt kell elhelyezni. Abban az esetben, ha különböző nemű testvérek nem azonos helyre kerülnek gondozásba, a nevelési tervük részeként szükséges lehetőséget biztosítani az egymás mellett élésre és a kapcsolattartásra. A hazai Gyermekvédelmi törvény szellemisége is ezt képviseli, melyre nagy hatással volt az 1989-es angol gyermekvédelmi törvény, ami alapvetően a prevenciót részesíti előnyben. Ez azt jelenti, hogy alapvető kívánalom, hogy a gyermekeknek és a családnak minden segítséget meg kell kapniuk, hogy a gyermek a családban nevelkedhessen, ezt a segítséget helyben kell nyújtani, ahol a család él. Szellemiségében a hazai törvény tehát gyermekközpontú, a gyermek speciális helyzetét, gyermeki szükségleteit és életkorából adódóan jogait figyelembe veszi az ellátások nyújtásakor. A gyakorlatban azonban ún. problémafókuszú gyermekvédelmi modell érvényesül, a szolgáltatások elsősorban a válsághelyzetben lévő családokra koncentrálnak. (Rácz 2013a)

A Minden Gyerme Számít dokumentum értelmében a gyermekek életében a hosszú távú és minőségi elhelyezést öt szempont figyelembe vételével szükséges teljesíteni. 1) Egészségmegőrzés: a gyermek egészséges környezetben él, különböző programok biztosítottak igény szerint egészségének megőrzése érdekében. 2) Biztonságos környezet: a gyermek védett a visszaéléssel és az elhanyagolással szemben és képes felmérni a másokkal való kapcsolat megfelelő határait. 3) Élvezet és teljesítmény: a gyermek élvezetes programokban és tevékenységekben vesz részt, amely fejleszti az önértékelését. Olyan környezetben él, amely arra biztatja őt, hogy megvalósíthassa önmagát. 4) Pozitív teljesítmény: a gyermek támogatott a feladatok sikeres megoldásában, és problémákat kezelni képes, a társadalom szempontjából értékes egyénné válhat. 5) Anyagi jólét biztosítása: a gyermek támogatott a problémamegoldó- és alkalmazkodó készség fejlesztésében, ami lehetővé teszi számára a későbbiekben, hogy felnőttként gondoskodhasson önmagáról. (Permanency policy & Guidance 2010)

Fontos az időszerűség végiggondolása is. Azaz a döntéshozás folyamatának a gyermek időléptékében kell történnie, illetve a gyermeket szükséges tájékoztatni és bevonni a döntéshozatal minden lépésével kapcsolatban olyan módon, ami a korának és az értelmi szintjének megfelelő. A késleltetés rontja a gyermek életének kilátásait, hacsak az nem a gyermek kimondott érdekében szükséges. A családból kiemelt gyermek esetén szükség van egy ún. stabilitási tervre is legfeljebb 4 hónappal a gyermek gondozásba kerülése után. A nevelési tervet pedig rendszeresen ellenőrizni kell, hogy a gyermek érdekeit tartja-e szem előtt. (Permanency policy & Guidance 2010)

A végleges elhelyezés útmutatója foglalkozik a szülőkkel szembeni elvárások kérdéskörével is. Ennek alapján minden erőfeszítést meg kell tenni a gyermek vérszerinti szülei és családja függetlenségének lehetővé tétele, támogatása és előremozdítása érdekében, hogy a gyermeknek a szülei szerető otthont nyújthassanak. A támogatások nyújtásakor figyelembe kell venni a családok igényeit, valamint a gyermek és a szülő kulturális és nyelvi háttérét, etnikai származását, vallási meggyőződését és esetlegesen bármilyen fogyatékoságát. A családok és gyermekek véleményét számításba kell venni a szolgáltatások fejlesztésénél. Közös munka folyik a szülőkkel a gyermekek számára elérhető legjobb eredmények érdekében, pl. a gyermek oktatása terén. Amennyiben a gyermek nem maradhat a szülői családdal, vagy más szülői felelősségű személlyel, a családgondozó folytatja az együttműködést a szülőkkel és más, a gyermek életében fontos családtagokkal a nevelési terv teljesítése érdekében. Támogatja a szülőket és más fontos családtagokat abban, hogy pozitívan tudjanak hozzájárulni ahhoz, hogy a gyermek megkaphassa a stabilitás és az állandóság érzetét, akkor is, ha a gyermek jelenleg nem élhet velük. (Permanency policy & Guidance 2010) A szülők bevonása a szakellátásban élő gyermekek esetében kevésbé hangsúlyos a hazai gyakorlatban, bár például elvi szinten már az elhelyezésnél is fontos a szülő véleménye, a tekintetben, hogy milyen ellátásba kerüljön a gyermek. A 2014. január elsejétől hatályos változások értelmében is, mely szerint 12 éven aluli gyermek csak befogadó családba kerülhet, kivételt jelent a nevelőszülői elhelyezés elsőbbsége, ha pl. a szülő az intézményes ellátást preferálja.

Amennyiben a gyermek kikerül a családjából, a gondviselőkkel (gyermekvédelmi szakemberek az intézményes ellátásokban, nevelőcsaládok) kapcsolatosan alapvető elvárás, hogy a gyermeket érintő információk birtokában legyenek, úgy, mint a háttérből fakadó (etnikai, vallási, kulturális egyaránt), tanulmányi igények, bármilyen érzelmi vagy viselkedésbeli nehézség és az ezekre történő megfelelő reakció, egyéni preferenciák. A gyermekkel kapcsolatos hosszú távú tervet, annak időkereteit, célkitűzéseit, illetve az elhelyezésre szánt időt a gondozókkal egyeztetni kell. Szükséges egy ún. kockázati értékelést végezni, amennyiben van bármilyen példa olyan múltbéli viselkedésre akár a gyermek, akár annak családja részéről, ami veszélyeztetheti a gondviselőt, annak családját, vagy a nála elhelyezett más gyermekeket. (Permanency policy & Guidance 2010)

A családi erősségekre fektetett hangsúly egy fontos szempont bármely gyermekvédelmi beavatkozásban, melyek segítik, növelik és fejlesztik a kapacitást, motivációt és a képességet a védelemre és gondozásra. A családi erősségek felmérése segíti a gondozókat a döntésben a családdal való újraegyesítés valós lehetőségéről, valamint más állandó megoldásokról. Egy szülő erősségeit az fejezi ki, hogy akarja-e és képes-e megelőzni a gyermeket érő bántalmazást, és hogy elősegíti-e a gyermek társadalmi, érzelmi, kognitív, oktatási fejlődését. Ebbe beletartozik a tágabb család és az elérhető szolgáltatások segítségének igénybevétele is. Egy család erősségei és a szülők képessége és akarata ezek kihasználására kulcsfontosságúak a sikeres újraegyesítéshez. A család újraegyesítési lehetőségének felmérésekor számos, a szülőket érintő kockázati mutatókat kell figyelembe venni, mint pl. a gyermek korábbi bántalmazása vagy elhanyagolása, családi devianciák (drog, alkohol, bűnözés), mentális állapot, kapcsolati háló, motiváltság, elkötelezettség a gyermek mindennemű szükségleteinek kielégítése iránt, indulatok kezelésének módja. Ha a felmérés azt állapítja meg, hogy a gyermek vér szerinti családjával való egyesítése nem járható út, a gyermek tartós elhelyezéséről kell dönten. (Permanency policy & Guidance 2010)

A gyermekvédelmi rendszer monitoringja, kulcsindikátorok

Fluke és Wulczyn (2010) szerint az ENSZ Gyermek jogairól szóló Egyezményben foglaltak alapján a gyermekvédelemben a rendszer tágabb céljai közé kell tartoznia annak, hogy megvédjék a gyermekeket az erőszaktól, a bántalmazástól, a kizsákmányolástól és a rossz bánásmód más formáitól. Rendszerszinten a legfontosabb az elszámoltathatóság biztosítása, azaz, hogy világos legyen, hogy az gyermekek szempontjából a beavatkozások értek-e el pozitív irányú változásokat, jobb lett-e a gondoskodásban részesülő gyermeknek a helyzete, javultak-e a jövőbeli kilátásai.

A jól működő korporált szülői szerepvállalás kapcsán Hart és Williams (2008) szerint érdemes néhány kérdést tisztázni, például, hogy megvannak-e a megfelelő struktúrák és rendszerek annak érdekében, hogy az állam/önkormányzat hatékonyan el tudja látni a feladatát. Biztosítottak-e az együttműködési lehetőségek, kiépültek-e a partnerségek? Melyek a jelenlegi és tervezett kormányzati elvárások a gondozásban élők és a gondozást elhagyó gyermekek számára nyújtott szolgáltatások terén? A gyermekekkel együtt dolgozó szakembereknek is fel kell tenniük azt a kérdést önmaguk számára, hogy van-e hozzáférhetőségük a kvalitatív és a kvantitatív információkhoz az adott szolgáltatásokról, és van-e megfelelő tudásuk ahhoz, hogy értelmezzék és kiértékeljék ezeket az információkat? Valamint, hogy képesek-e meghallgatni a gondozott gyermek és a gondozásból kikerült fiatal véleményét, valamint a szüleit?

Kulcsindikátorként a korporált szülői szerepvállalás eredményességméréséhez a következő szempontokat határozták meg:

- A gyermekek hány százaléka él nevelőszülői ellátásban? Ez a szám növekvő vagy csökkenő tendenciát mutat?
- Mennyire állandóak az elhelyezések, a gondozott gyermekek hány százaléka költözik túl sokszor, és ez javuló vagy romló tendenciát mutat?
- A gyermekeknek minden szükséglete kielégítésre kerül-e? Melyeket nem tudják kielégíteni és miért?
- A gondozott gyermekek hány százalékánál állapították meg a felzárkóztató oktatás szükségességét?
- Milyenek a gondozott gyermekek eredményei és képességei összehasonlítva más, családban élő gyermekekkel?
- A gyermekek teljesítménye hogyan változik az életkor előre haladtával és a gondozásban eltöltött idő múlásával?
- A 10 évnél idősebb gyermekek hány százaléka követett már el bűncselekményt?
- Mit kellene még ahhoz tenni, hogy a javuljanak a gondozott gyermekek teljesítményei? (Hart és Williams 2008).

MacLaurin (1998) szerint annak ellenére, hogy egy gyermek otthonról való kiemelése bomlasztó és potenciálisan traumát okozó beavatkozás, kényszerű megoldás, hiszen a gyermek otthoni gondozásának biztosítása nem adekvát módon történik, nem tekinthető sem pozitív, sem negatív eseménynek. A gondozás és állandóság folytonosságát kell vizsgálni a rendszer oldaláról, a kanadai gyakorlat pl. egy hármas kulcsindikátort használ: vizsgálják az áthelyezés arányát, az áthelyezés történetét és az állandóságot. Trocmé (1998) arra is felhívja a figyelmet, hogy többdimenziós kimeneti keretrendszerben gondolkodva figyelembe kell venni a gyermek azonnali szükségét a védelemre, hosszú távú igényeit egy gondozó, állandó otthonra, és a szülők lehetőségeit arra, hogy megerősödjének egy támogató közösségi környezetben. Mindig is lesznek helyzetek, amikor a védelemnek elsőbbsége lesz a családtámogatással szemben, és ahol a gyermek stabil nevelőszülőknél történő elhelyezése távol tartja a gyermeket attól a közösségtől, ahonnan származik. Ennél fogva a siker mértékét csak úgy lehet megbecsülni, ha olyan összetett mérést használunk, amely visszatükrözi ezeket a kapcsolódó, de alkalmanként egymásnak feszülő célkitűzéseket, gyermekvédelmi alapelveket. Love (1998) hangsúlyozza, hogy a hatékonyságmérés, kockázatelemzés számos veszélyt is magában rejt, pl. előfordulhat, hogy az esetvitel teljes időtartama során alkalmazott kockázatelemzési modell helytelen, vagy az elemzés túlságosan dogmatikus módon történik. Az összetett esetekhez multidiszciplináris értékelő-team szükséges, miközben a szakember ebben a folyamatban is magára marad és inkompetensnek érzi magát, a módszert pedig a bürokrácia eszközének tekinti. Egyik legnagyobb előnye azonban, hogy a kockázat-alapú megközelítés hosszabb távon felválthatja az esemény-alapú megközelítést, a gyermekvédelem kollektív bölcsességei helyett a professzionalitás lesz a mérvadó az esetvitelben. A monitoring

eljárások, mérési rendszerek kialakításához figyelembe kell venni azt is, hogy dinamika áll fenn a gyermekek állapota, a gyermekvédelmi célok és a gyermekvédelmi rendszer között a változások tekintetében, beleértve a társadalmi-gazdasági változásokat is. Illetve, a gyermekvédelmi rendszer elemeinek vannak bizonyos határai és az egyes elemek kapcsolódnak más rendszerekhez, például az egészségügyi, szociális vagy oktatási rendszerhez. Ezeknek a struktúráknak a vizsgálata, megértése és a gyermekek jóléte szempontjából a hatásuk elemzése kétségkívül az egyik legfontosabb jövőbeli kihívás. (Fluke és Wulczyn 2010)

Összegző gondolatok

A hazai gyermekvédelem súlyos hiányosságokkal küzd: nem biztosított a gyermekek szükségleteinek kielégítése, a férőhelyek tervezése ad hoc jellegű, az ellátások kiépültsége jelentős regionális különbségeket mutat, a speciális és különleges szükségletekre képtelen reagálni a rendszer. (Rubeus Egyesület 2013) Mint ahogy korábban is jeleztük, a hazai gyermekvédelemben hiányoznak a működést meghatározó sztenderdek és protokollok, valamint ezek területi munkában való egységes alkalmazása. 2007-2010 között TÁMOP forrásból a Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet módszertani munkájának keretében készültek ugyan gyermekvédelem területén is protokollok, valamint egy oktató DVD az egyes ellátások sztenderdjei kapcsán, ezek továbbgondolása, valamint a területi munkába való becsatornázása azonban elmaradt. Mint ahogyan az NCSSZI, szintén TÁMOP forrásból megvalósuló, 2013-ban indult képzési sorozatának keretében is kifejlesztésre és bevezetésre kerültek a szakellátást is érintő korszerű tudásbázisok, ez azonban összességében nem teljes körű és a szakmai mentalitás formálásához nem elégséges. Hiányoznak továbbá a különböző eljárások, programok, intézkedések szisztematikus értékelő elemzése, a hatás- és eredményvizsgálatok. Mindezek egyfajta individualizált, de nem az egyéni szükségletekhez igazodó szolgáltatásnyújtást eredményeztek a gyakorlatban, azaz a munkafolyamatok logocentrikus gyakorlata nélkül az egyének egyedi (gyermeki) problémái léteznek csupán, amelyre az éppen jelenlévő szakember(ek) együttműködésben vagy magukra hagyatva (szolgáltatói) válaszokat keresnek. A hazai gyermekvédelemben hiányoznak a gyakorlati működést, sikeres társadalmi integrációt szolgáló módszertanok, eljárásrendek, amely azt eredményezi, hogy a szakmai munkában nincs kiszámíthatóság, mely kölcsönös védelmet jelent a szakembernek és a szolgáltatást igénybe vevő elsődleges (gyermekek) és másodlagos (családok) célcsoportnak egyaránt, nincsen tervezhetőség, és a szolgáltatások magas, de legalább egyenletes színvonaláról sem beszélhetünk. Ez pedig oda vezet, hogy a gyermekvédelem kirekesztő mechanizmusai erősödnek fel, egyszerűbb (kevesebb gonddal jár) a családokkal való kapcsolat helyreállítása, erősítése, és a hazagondozás helyett a gyermeket 18 éves koráig a rendszerben tartani, majd magatartásszabályok, vonzalmak és taszítások, aszimmetrikus függőségi viszonyok alapján prolongálni a rendszerben maradáást, ha arra érdemesnek tartják (lásd a nagykorúak támogatási rendszerében az ún. három-T mentalitást, Rácz 2012). Itt azonban érdemes újra idézni

Fluke és Wulczyn (2010) szavait, mely szerint a gyermekvédelmi rendszer más rendszerekkel, pl. az oktatási rendszerrel is kapcsolatban áll, így számolni kell azzal, hogy a fenti, szelekcióra, kirekesztő mechanizmusra épülő folyamatra hatással vannak az egyes társadalompolitikai rendszerekben végbemenő negatív irányú változások, csak egyet említve az oktatás területéről, pl. a 16 éves tankötelezettségi kor bevezetése, mely nem csak a kimenetek, hanem a napi szintű feladatellátás kapcsán is komoly problémákat vet fel a szakellátás rendszerében.

Felhasznált irodalom

- A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény.
Corporate parenting strategy for Clackmannanshire (2009-2012).
Families and Social Care Specialist Children's Services - Permanency policy & Guidance (2010). Kent County Council, March 2010, Document Owner: Performance & Quality Assurance Manager (LAC)
- Fluke, John D. – Wulczyn, Fred (2010): Concept Note on Child Protection Systems Monitoring and Evaluation. UNICEF, Discussion paper, 16 July, 2010
- Gordon, Penny (2000): Evidence based practice in child protection – the Queensland context. (Symposium on evidencebased practice in child protection, 28 November 2000, Brisbane) (utolsó letöltés: 2007/11/07 <http://www.childsafety.qld.gov.au/publications/documents/sympoziumpapers.pdf>)
- Hart, Di –Williams, Alison (2008): Putting Corporate Parenting into practice. National Children's Bureau, London
- Love, Arnold J. (1999): Risk Assessment and Child Welfare Outcomes: Current Trends and Future Directions In: The First Canadian Roundtable on Child Welfare Outcomes – Roundtable Proceedings, edited by: Julie Thompson – Barbara Fallon) University of Toronto Press, Toronto, Ontario, pp. 125-131.
- Lüssi, Peter (1997): A rendszerszemléletű szociális munka gyakorlati tankönyve. Budapest, Interdiszciplináris Szakkönyvtár 1. Magyar Testnevelési Egyetem – Híd Alapítvány – Párbeszéd (Dialógus) Alapítvány
- Masten, Ann S (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. American Psychologist, Vol 56(3), Mar 2001, 227-238
- MacLaurin, Bruce (1999): Canadian Child Welfare Outcomes Indicator Matrix. In: The First Canadian Roundtable on Child Welfare Outcomes – Roundtable Proceedings, edited by: Julie Thompson – Barbara Fallon) University of Toronto Press, Toronto, Ontario, pp. 105-110
- Parent & child fostering scheme procedures (2010-2013). (Policy & Performance Manager (LAC), Children, families and education - Children's social services, KENT County Council)
- Ráczy Andrea (2012): „Barkácsolt életutak, szekvenciális (rendszer)igények” - Gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedett fiatal felnőttek iskolai pályafutásának, munkaerőpiaci részvételének és jövőképeinek vizsgálata (Debreceni Egyetem Szociológia és Szociálpolitika Tanszék könyvsorozat, L'Harmattan Könyvkiadó és Terjesztő Kft., 2012)
- Ráczy Andrea (2013a): Changing Minds and Policies in the Hungarian child protection system. In: Aktuálne dianie, perspektívy a vývojové trendy v sociálnej, edukačnej a zdravotníckej práci s marginalizovanými skupinami. (ed. Markéta Rusnáková) 2013, Rusomberok, Verbum, pp. 282-292

- Rácz Andrea (2013b): Educational Carrier after Compulsory Schooling from a Public Child Care Perspective. *Acta Universitatis Sapientiae – Social Analysis* Vol 3, No 1. pp. 45-60.
- Rubeus Egyesület (2013): Kapacitáshiányos területek feltérképezése a gyermekvédelmi szakellátásban – kutatási zárótanulmány. Budapest, 2013. október (szerk: Rácz Andrea)
- Szilvási Léna (2006): Családok a gyermekvédelem határán. In: *A magyar gyermekvédelmi rendszer helyzete, jövőbeli kihívásai.* (szerk. Rácz Andrea) Budapest: NCSSZI - digitális kiadvány
- These Are Our Bairns - a guide for community planning partnershipson being a good corporate parent. Scottish Government, September 2008, Edinburgh
- Tomison, Adam M. (2002): Evidence-based practice in child protection: What do we know and how do we better inform practice. (Keynote presentation at ‘What Works? Evidence Based Practice in Child and Family Services, Association of Children’s Welfare Agencies [ACWA] Biennial Conference, 2–4 September 2002, Bondi Beach, NSW.) (utolsó letöltés: 2007/11/07 http://www.acwa.au/Conf2002/conf_proceedings/03%20Adam%20Tomison%20final.doc)
- Trocmé, Nico (1999): Canadian Child Welfare Multi-Dimensional Outcomes Framework and Incremental Measurement Development Strategy. In: *The First Canadian Roundtable on Child Welfare Outcomes – Roundtable Proceedings*, edited by: Julie Thompson – Barbara Fallon) University of Toronto Press, Toronto, Ontario, pp. 30-55.
- UNICEF Innocenti Research Center (2007): Law Reform and implementation of the Convention on the Rights of the Child. The United Nations Children’s Fund, Italy, Florence (utolsó letöltés: 2007/11/07 <http://www.unicef-irc.org/databases/transmonee>).